

Η πειθαρχία στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής

Περίγραμμα της διάλεξης

- Εισαγωγή (ορισμοί, αναγκαιότητα)
- Γιατί πρέπει να διερευνηθεί το ζήτημα της πειθαρχίας
- Κατηγορίες πειθαρχικών προβλημάτων (γενικά, στη ΦΑ)
- Αιτίες που προκαλούν πειθαρχικά προβλήματα
- Θεωρητικό πλαίσιο
- Χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών με πειθαρχημένες τάξεις

Πειθαρχία...

Ορισμοί:

Η υποταγή στους ανωτέρους ή σε ορισμένες αρχές, η υποταγή στις διαταγές, στους νόμους, στους ισχύοντες κανόνες (Μπαμπινιώτης, 2002)

Ενσυνείδητη/εσωτερική πειθαρχία: η υπακοή σε αρχές ή σε πρόσωπα που έχουν εξουσία με την ίδια τη θέληση του αρχομένου

Εξωτερική πειθαρχία: η υπακοή σε κανόνες και υποχρεώσεις, που επιβάλλεται με τον φόβο ή την απειλή τιμωρίας

Πειθαρχία...

Ορισμοί:

Πείθομαι + αρχή = πειθαρχία

Υπακοή ή υποταγή κάποιου σε
κάποιον ή σε κάποια αρχή (Αραβανής 1998)

Μείωση ανεπιθύμητων
συμπεριφορών #

και αύξηση υπευθυνότητας

Αρμόζουσα συμπεριφορά (*Behaving Appropriately*)

Η έννοια του σχολείου και η έννοια της
εκπαίδευσης, στη συνείδηση των πολλών,
υπονοούν την έννοια της πειθαρχίας

(Ματσαγγούρας,1988)

Στα νεοελληνικά π.χ. αποκαλούμε «τάξη»
τη σχολική αίθουσα και τη σχολική
βαθμίδα.

Το σχολείο, ως θεσμός κοινωνικής
οργάνωσης

δεν μπορεί να είναι ξεκομμένο από το
πλέγμα των σχέσεων που επιβάλλει η
κυρίαρχη κοινωνική τάξη

Το σχολείο αποτελεί αναπαραγωγικό, άρα αυταρχικό
μηχανισμό & στηρίζει τη λειτουργία του στον
πειθαναγκασμό*

(Φραγκουδάκη, 1978, Τσουκαλάς 1979, Νούτσος 1979)

Είναι δύσκολο έως ακατόρθωτο, στις επικρατούσες
κοινωνικές συνθήκες, να φτάσουμε σε ένα σχολείο
που θα λειτουργεί στη βάση της αυτοπειθαρχίας

*πειθαναγκασμός=ο εξαναγκασμός κάποιου να δεχτεί κάτι είτε με τη χρήση
ψυχολογικής βίας ή απειλών είτε λόγω της αναπότρεπτης εξέλιξης των πραγμάτων

Γιατί πρέπει να διερευνηθεί το ζήτημα της πειθαρχίας

Η πειθαρχία θεωρείται από όλους τους εμπλεκόμενους
φορείς ως αναγκαία προϋπόθεση
για την εκπλήρωση της αποστολής του σχολείου

(Αραβανής, 1998)

Ακόμα και οι μαθητές θεωρούν την πειθαρχία
αναγκαία και θέλουν να την επιβάλει ο δάσκαλος με
δικαιοσύνη και επιείκεια.

Η μείωση των ανεπιθύμητων συμπεριφορών
και η διατήρηση της πειθαρχίας

απαραίτητη προϋπόθεση για την καλή
οργάνωση και διεξαγωγή του
μαθήματος

- ➔ Οι πλειονότητα των εκπαιδευτικών θεωρεί ότι η πειθαρχία είναι ένα από τα σημαντικότερα παιδαγωγικά ζητήματα
- ➔ Τα προβλήματα με ανεπιθύμητες συμπεριφορές των μαθητών είναι ένας από τους λόγους εγκατάλειψης του επαγγέλματος.

Veenman, 1984; McKinley & Merrit, 1985; Guernsey & Peary, 1986; Pieron, 1988; Placek & Dodds, 1988; Henkel, 1991; Graham, 1992; Parker, 1995; Harrison; Blakemore, Buck & Pellet, 1996; Lavay, French & Henderson, 1997; Mieszalski, 1997; Robertson, 1998; Kiridis, 1999;).

Έρευνα για τις διδακτικές ανησυχίες

Δείγμα: 327 τριτοετείς φοιτητές του ΤΕΦΑΑ Αθηνών (142 άνδρες & 185 γυναίκες).

Η μεγαλύτερη ανησυχία των φοιτητών-καθηγητών ήταν η «διατήρηση της πειθαρχίας»

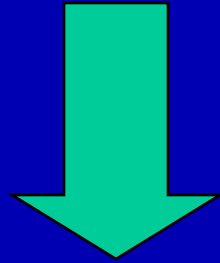
Δείγμα:

135 φοιτητών, από τη Σιγκαπούρη, (77 άνδρες & 58 γυναίκες).

(School of PE - Nanyang Technological University)

Το (45%) των πρωτοετών φοιτητών και το (18%) των δευτεροετών φοιτητών είχαν προβλήματα με τους μαθητές κατά τη διδακτική τους εξάσκηση (έλλειψη κινήτρων, προβλήματα πειθαρχίας).

Πότε έχουμε πρόβλημα πειθαρχίας;

Πειθαρχικό πρόβλημα έχουμε όταν η συμπεριφορά ενός μαθητή εμποδίζει άλλους μαθητές από τη μάθηση ή το δάσκαλο από τη διδασκαλία.

Κατηγορίες πειθαρχικών προβλημάτων

Τυπικά πειθαρχικά μικροπροβλήματα (1):

Μικροαταξίες:

- Όταν τα παιδιά συζητούν ή φιλονικούν ή παρενοχλούν τους συμμαθητές τους
- Το πάρσιμο της γομολάστιχας ή άλλων αντικειμένων

Κατηγορίες πειθαρχικών προβλημάτων

Τυπικά πειθαρχικά μικροπροβλήματα (2):

- Προβλήματα που προκύπτουν από την ανήσυχη φύση του παιδιού (ζωηρότητα, κινητικότητα, πληθωρικότητα).
- Αργοπορία, πρόκληση θορύβου, έξοδος από την αίθουσα.

Κατηγορίες πειθαρχικών προβλημάτων

Τυπικά πειθαρχικά μικροπροβλήματα (3):

- Απροσεξία, αδιαφορία για το μάθημα και παραμέληση της σχολικής εργασίας,
- Μη τήρηση των σχολικών κανονισμών,
- Αδικαιολόγητη απουσία από το μάθημα.

Κατηγορίες πειθαρχικών προβλημάτων

Προβλήματα πειθαρχίας που οφείλονται σε διαταραχές προσωπικότητας:

- Υπερκινητικό παιδί.
- Υπερκινητικό παιδί με ελλειμματική προσοχή.

Ελλειμματική προσοχή με υπερκινητικότητα (Neuhaus,1998)

- Απρόσεκτο.
- Παρορμητικό.
- Συνδυασμένος τύπος.

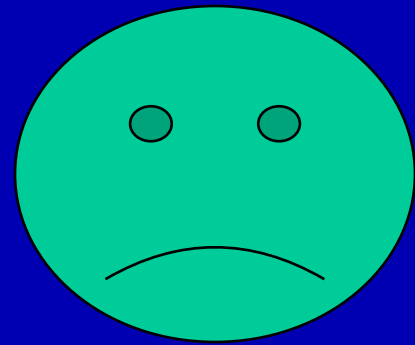
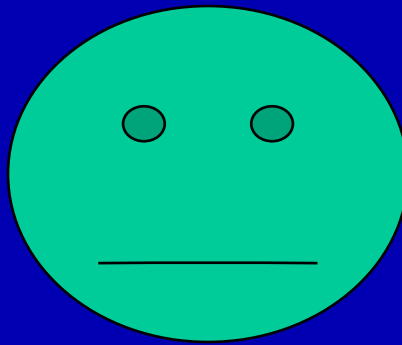
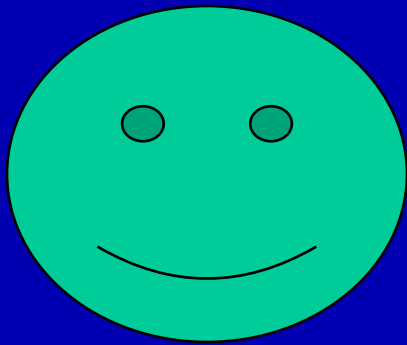
Το μάθημα, έστω και με ένα «υπερκινητικό» παιδί,
είναι πολύ δύσκολο και αφόρητα κουραστικό

Ο Ματσαγγούρας, (1988) και ο
Αραβανής (1998), στηριζόμενοι σε
δεδομένα έρευνας, υποστηρίζουν ότι
γύρω στο 10% των παιδιών ανήκει σε
αυτή την κατηγορία.

Οι Piéron και Emonts (1988), παρατήρησαν
τη συμπεριφορά των μαθητών σε 36
γυμναστικά επεισόδια και κατέγραψαν
συνολικά 323 πειθαρχικά προβλήματα

Τα γυμναστικά επεισόδια διαρκούσαν
περίπου 3 έως 4 λεπτά

Προβλήματα πειθαρχίας στη φυσική αγωγή που εμφανίζονται συχνότερα

Φλυαρία και αταξίες των μαθητών

- όταν ο καθηγητής Φ.Α. εξηγεί ή δείχνει μια καινούρια άσκηση ή τεχνική, ιδιαίτερα όταν οι επεξηγήσεις διαρκούν πολύ χρόνο.
- όταν οι μαθητές περιμένουν τη σειρά τους για να εκτελέσουν μια άσκηση (Pieron, 1988)

Συχνότητα πειθαρχικών προβλημάτων

Που έχουν σχέση με τη δραστηριότητα του μαθητή:

Πειθαρχικό πρόβλημα	N	(%)
Φλυαρία	37	13,5
Αταξία περιμένοντας τη σειρά εκτέλεσης	31	11,3
Ενέργειες εκτός ύλης	27	9,9
Έξοδο από την αίθουσα	25	9,1
Διατάραξη της τάξης	20	7,3
Θόρυβο με τη μπάλα	14	5,1
Αλλαγή της άσκησης	13	4,7

Συχνότητα πειθαρχικών προβλημάτων

Που έχουν σχέση με το δάσκαλο:

Πειθαρχικό πρόβλημα	N	(%)
Ανυπακοή κατά τη διδασκαλία	15	5,5
Αυθάδεια	8	2,9

Συχνότητα πειθαρχικών προβλημάτων

Που έχουν σχέση με τους συμμαθητές:

Πειθαρχικό πρόβλημα	N	(%)
Αυθάδεια	13	4,7
Διακοπή	13	4,7
Επιθετική στάση	10	3,6

Συχνότητα πειθαρχικών προβλημάτων

Απ' αυτούς που δεν συμμετέχουν:

Πειθαρχικό πρόβλημα	N	(%)
Αταξίες	19	6,9
Έξοδος από την αίθουσα	15	5,5
Φλυαρία	14	5,1

Προβλήματα πειθαρχίας στη φυσική αγωγή δημιουργούν:

- οι μαθητές που δεν συμμετέχουν στο μάθημα
- τα αγόρια σε υπερδιπλάσιο ποσοστό σε σύγκριση με τα κορίτσια (Pieron, 1988)

Αντιδράσεις του καθηγητή στα πειθαρχικά παραπτώματα των μαθητών

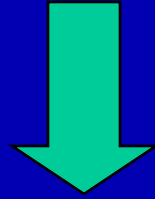
Αντίδραση	Πειθαρχικά προβλήματα σε σχέση με:				Σύνολο	
	Δραστηριότητα	Καθηγητή	Συμμαθητή	Απαλλαγμένοι	n	%
Καμιά	55	7	20	13	95	29,4
Προτροπή	12	0	0	1	13	4,0
Αυστηρό βλέμμα	15	1	0	0	16	5,0
Απλή παρατήρηση	43	6	6	12	67	20,7
Απειλή με τιμωρία	12	0	0	7	19	5,9
Εκκληση σε τάξη	38	6	1	10	55	17,0
Επίπληξη	6	0	10	3	19	5,9
Τιμωρία	13	6	4	11	34	10,5
Εκτός μαθήματος	1	1	0	3	5	1,5
Σύνολο	195	27	41	60	323	

Τα προβλήματα πειθαρχίας συνδέονται με:

- ✓ Την προσωπικότητα του δασκάλου.
- ✓ Την οργάνωση του μαθήματος.
- ✓ Το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον

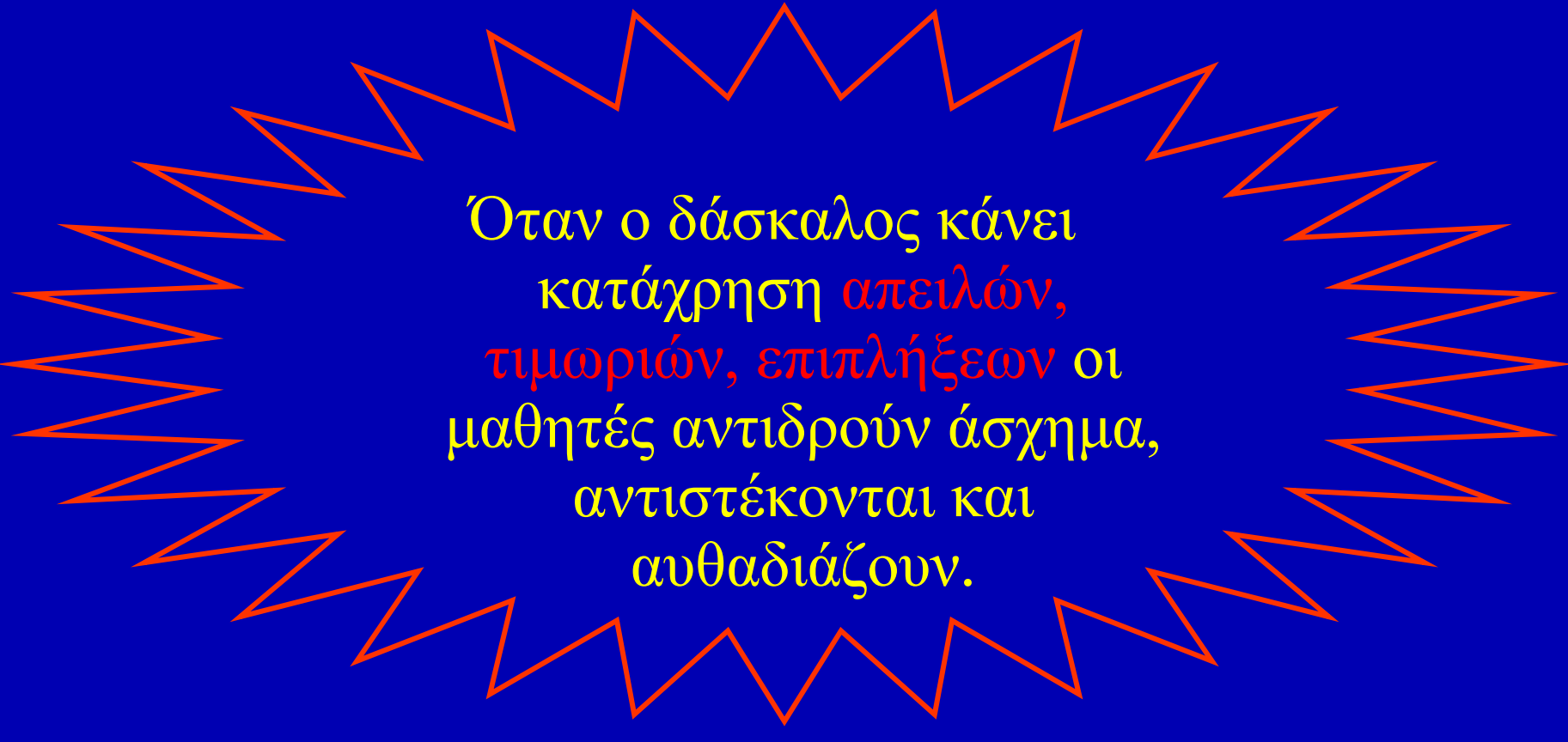
Πειθαρχικά προβλήματα δημιουργούνται

όταν τα παιδιά πιστεύουν ότι ο δάσκαλός τους ...

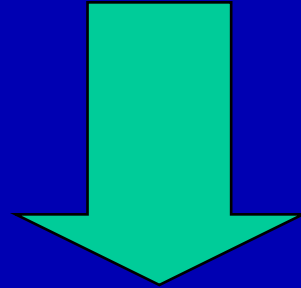
- είναι ανεπαρκής σε γνώσεις.
- δεν εφαρμόζει κατάλληλες μεθόδους διδασκαλίας.
- διδάσκει μονότονα.
- δεν κάνει διάλογο με τους μαθητές.
- δεν προετοιμάζεται καλά για το μάθημα.
- δείχνει υπερβολική αυστηρότητα.

Όταν ο δάσκαλος κάνει
κατάχρηση απειλών,
τιμωριών, επιπλήξεων οι
μαθητές αντιδρούν άσχημα,
αντιστέκονται και
αυθαδιάζουν.

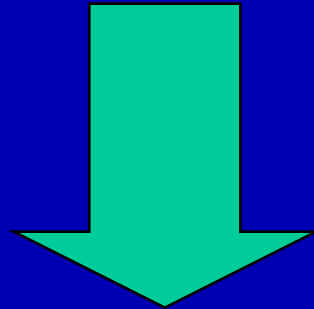
Αιτίες που προκαλούν πειθαρχικά προβλήματα

Η οργάνωση και η λειτουργικότητα του χώρου
(αρχιτεκτονική κτιρίου, περίγυρος, διάταξη
θρανίων).

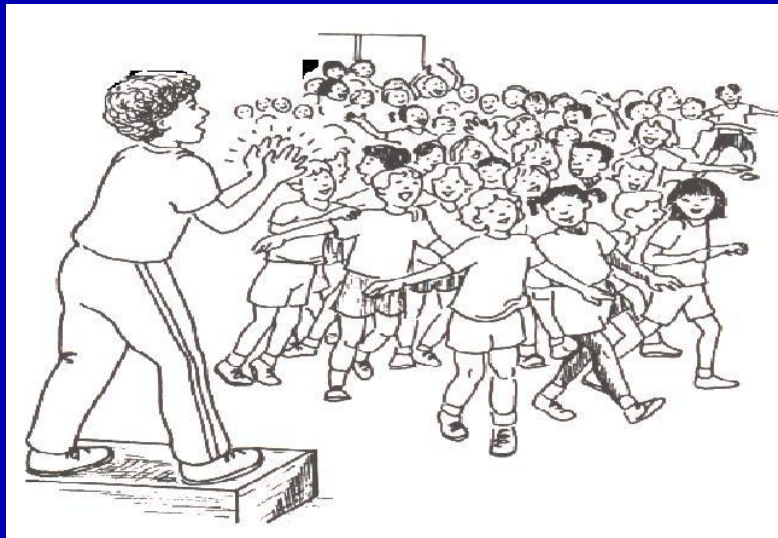

Αιτίες που προκαλούν πειθαρχικά προβλήματα

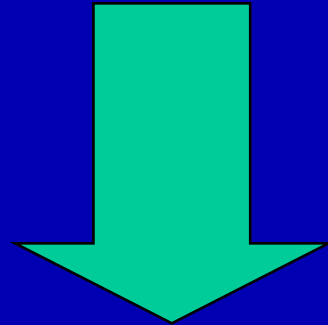
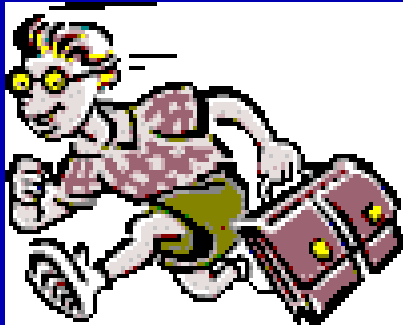
- *Ο αναπαραγωγικός και αυταρχικός χαρακτήρας του σχολείου.* Όσο περισσότερο το σχολείο προσπαθεί να πειθαναγκάσει, να χειραγωγήσει, να ελέγξει και να διαμορφώσει τη συμπεριφορά των μαθητών, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα εκδήλωσης πειθαρχικών προβλημάτων.

Αιτίες που προκαλούν πειθαρχικά προβλήματα

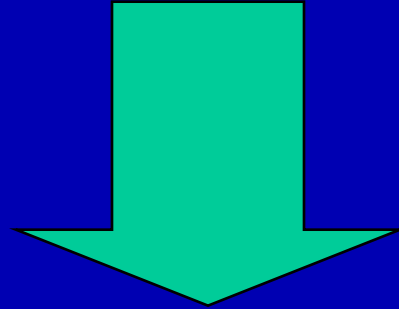
- Ο αριθμός των μαθητών στην τάξη.
- Το σχολικό πρόγραμμα.
- Η δομή και η ομοιογένεια της σχολικής ομάδας.
- Οι διάφοροι καταναγκασμοί.

Αιτίες που προκαλούν πειθαρχικά προβλήματα

- Η πειθαρχία σχετίζεται με τις εσφαλμένες πεποιθήσεις που έχουν αναπτύξει οι μαθητές για τον εαυτό τους.
- Ο μαθητής που πιστεύει ότι δεν αναγνωρίζεται ως πρόσωπο ή δεν αποσπά την προσοχή του δασκάλου, οδηγείται συχνότερα σε αταξίες.

Αιτίες που προκαλούν πειθαρχικά προβλήματα

- *Όταν τα παιδιά δεν είναι προσανατολισμένα στο έργο.*

Όταν τα παιδιά παρακολουθούν τον καθηγητή που παρουσιάζει μια άσκηση

Όταν τα παιδιά περιμένουν να οργανώσει ο καθηγητής το μάθημα (π.χ. να μοιράσει μπάλες)

Όταν περιμένουν τη σειρά τους για να εκτελέσουν μια άσκηση

Υπάρχει σχέση μεταξύ γνωρισμάτων της
προσωπικότητας του δασκάλου & τη διατήρηση
της πειθαρχίας

(Aravanis, 1998; Matsagouras, 1988; Papaioannou, Theodorakis, & Goudas, 1999)

Αυταρχικοί εκπαιδευτικοί

Χρησιμοποιούν συχνότερα τις ποινές
και ταπεινωτική συμπεριφορά προς
τους μαθητές τους

Η δομή και η κατάσταση της οικογένειας αποτελεί συχνά αιτία εκδήλωσης πειθαρχικών προβλημάτων από τα παιδιά.

Το ζήτημα της πειθαρχίας ερευνάται με βάση

- ✓ Παιδαγωγικές
- ✓ Ψυχολογικές
- ✓ & Κοινωνικές Θεωρίες

Ψυχολογικές θεωρίες

- ✓ Γνωστικής αξιολόγησης
- ✓ Αυτοκαθορισμού

Θεωρία γνωστικής αξιολόγησης, CET, (Deci, 1975)

Επικεντρώνεται στη μελέτη της λειτουργίας των γνωστικών μηχανισμών του ανθρώπου κατά τη διάρκεια της συμμετοχής του σε μια δραστηριότητα

- ✓ Τα κίνητρα του ανθρώπου διαφοροποιούνται, σύμφωνα με τις ανάγκες & τη σημασία που τους αποδίδει.

Ανάγκες εσωτερικά παρακινούμενες – εσωτερικά κίνητρα

*Ανάγκες που βασίζονται σε εξωτερικά κίνητρα –
εξωτερικά κίνητρα*

Θεωρία του αυτοκαθορισμού (Deci & Ryan, 1985, 1991, 1994)

- Οι Deci & Ryan, στο πλαίσιο της συμπεριέλαβαν και τη θεωρία γνωστικής αξιολόγησης
- Η Θ.Α. ερμηνεύει τον τρόπο εσωτερίκευσης μιας διαδικασίας
- Η ρύθμιση της εσωτερικής & εξωτερικής παρακίνησης γίνεται μέσα από τη διαδικασία εσωτερίκευσης

Θεωρία του αυτοκαθορισμού (Deci & Ryan, 1985, 1991, 1994)

- Η αντίληψη μιας ενέργειας, ως *αυτόνομης* ή *ελεγχόμενης* προδικάζει & το είδος της παρακίνησης που θα λάβει το άτομο
- Ο βαθμός αυτοκαθορισμού του ατόμου – ευθέως ανάλογος - με το βαθμό που το άτομο αντιλαμβάνεται ότι οι ενέργειές του είναι *αυτόνομες*

Χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών που πετυχαίνουν να έχουν πειθαρχημένες τάξεις

1. Σταθεροί. Εννοούν αυτό που λένε.
2. Όχι υστερίες και εκφοβισμοί.
3. Σαφείς και δεν επαναλαμβάνουν αυτό που λένε.
4. Δείχνουν ενδιαφέρον για όλους τους μαθητές.
5. Απαιτούν πάντοτε να τηρούνται οι κανονισμοί.

Χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών που πετυχαίνουν να έχουν πειθαρχημένες τάξεις

6. Οργανώνουν καλά το μάθημα
7. Χρησιμοποιούν συχνά την ανατροφοδότηση
8. Δεν είναι επικριτικοί
9. Αξιολογούν τη δική τους διδακτική συμπεριφορά (αυτοαξιολόγηση)